

Nr 268.

Av herrar **Brännström** och **Lindmark**, i anledning av *Kungl. Majt:s proposition, nr 43, med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.*

I proposition nr 43 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag om ny lag rörande vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden. Detta förslag innebär utbyggnad och komplettering i vissa hänseenden av den för lappmarken, Särna och Idre socknar av Kopparbergs län samt strödda hemman inom Västernorrlands och Jämtlands län ävensom de båda nordliga länens kustland gällande s. k. utsyningslagen. Det nya förslaget innebär, att lagens nuvarande tillämpningsområde bibehålles oförändrat, att lagens hittillsvarande huvudstadganden, vilka utmynna i utsyningsstämman genom skogsstatens personal, kvarstå med viss skärpning i ett hänseende och med viss mindre lättnad i ett annat, samt slutligen att lagen kompletteras med synnerligen stränga bestämmelser rörande skogsägarnas skyldighet att besörja om anskaffande av återväxt efter avverkning utöver husbehovet.

Mot de linjer för lösandet av de nordliga provinsernas skogslagsfråga, som sålunda framlagts, synas vägande anmärkningar kunna göras. Den grundläggande tanken i propositionen är, att det starka statsförmyndarskapet vid lappmarkshemmanens och därmed jämställda fastigheters förvaltning skall bibehållas eller rent av ytterligare skärpas. Oss synes det, att det i stället borde undersökas, om icke detta förmyndarskap, vars behövlighet numera kan ifrågasättas, borde kunna i något hänseende lättas eller inskränkas. För ett rätt bedömande av denna fråga torde det vara behöfligt att först undersöka förhållandena vid lappmarkslagens tillkomst ävensom skogslagsfrågornas läge i övrigt i landet.

Lappmarkslagens tillkomst och syftemål.

Lappmarkslagstiftningen, d. v. s. lagstiftningen om utsyningsstämman på skog, härrör ursprungligen icke från lappmarkerna utan från trakterna närmast utanför lappmarksgränsen. Genom lagstiftning av år 1866 lades utsyningsstämman å alla nybyggen, som därefter upplätos, liksom ock å vissa redan upplättna. Den skogslagstiftning, som man på detta sättet införde, var ju av en synnerligen ingripande art. Icke som om äldre tiders skogslagstiftning ej givit exempel på ett ännu mycket hårdare ingripande ifråga om den enskildes rätt till skogen; men vid tiden för 1866 års lagstiftning

var otvivelaktigt den allmänna uppfattningen sådan, att utsyningsvånget av många ansågs vara ett obehörigt ingrepp uti den enskildes förfogande över sin egendom. Detta förklarar också, varför 1866 års lagstiftare, ändock han var bekymrad för skogens bestånd i vida trakter av Norrland och nog gärna skulle velat utsträcka utsyningsvånget till redan tillblivna hemman, likväl inskränkte sig till att under utsyningsvång huvudsakligen lägga allenast hemman, som därefter uppkomme.

På grund av 1866 års lagstiftning äro åtskilliga spridda hemman i Norrbottens och Västerbottens kustland, i Västernorrland och i Jämtland underkastade utsyningsvånget. Dessa hemman utgöra liksom kringströdda öar i en omgivning, som eljest ligger under allmänna skogsvårdslagen.

År 1873 utsträcktes utsyningsvånget att gälla hela lappmarkerna. Detta skedde i sammanhang därmed, att statsmakterna beslöto sig för att utsträcka avvitrningen till lappmarkerna, d. v. s. i lappmarkerna anställa det redan sedan länge uppskjutna skiftet av skogen mellan stat och enskilda. Under intrycket av rådande fruktan för skogsförödelse, beslöto då statsmakterna, att lappmarksböndernas skog skulle vara underkastad utsyningsvång, d. v. s. 1866 års skogslagstiftning utsträckas att omfatta hela lappmarkerna.

Det kan ju icke förnekas, att mellan åren 1866 och 1873 inträffat en strömkantring i fråga om hur sträng en skogslagstiftning kunde göras. På 1860-talet ansåg man det oförenligt med gällande rättsuppfattning och med de grundsatser i fråga om jordäganderätten, som här slagit rötter allt från Gustaf III:s tid, att en jordägare skulle få avverka skog till avsalu allenast efter utsyning av statens jägmästare. Man ansåg detta vara ett obehörigt ingrepp i äganderätten, i redan uppkommen äganderätt. Där- emot fann man intet hinder möta mot att göra sådan inskränkning i äganderätten endast den skedde redan vid äganderättens uppkomst. Då visste ju vederbörande vad han förvärvade och hade ingen anledning att beklaga sig. Alltnog, på 1860-talet kunde knappast en sådan lagstiftning tänkas, som man var färdig med redan år 1873. Också höjdes då starka och indignerade röster mot utsyningsvånget i lappmarkerna; ty hemmanen innehades ju redan med äganderätt, även om deras områden icke voro utbrutna från den kringliggande kronoallmänningen. Men från regeringshåll underströks år 1873 utomordentligt kraftigt, att här icke vore fråga om en obehörig inskränkning i äganderätten, utan allenast om antagande av en för det allmänna bästa nödvändig skogsvårdslag. Och under intrycket av tidens pessimistiska uppfattning om faran för skogsförödelse i lappmarken och vådan därav för hela landet, så antog riksdagen Kungl. Maj:ts förslag om lappmarkernas läggande under utsyningsvång. Härtill bidrog nog också kraftigt det från regeringshåll framförda hotet, att om icke riksdagen antog utsyningsvånget, så skulle Kungl. Maj:t, som hade att bestämma hur mycket skog varje bonde skulle ha, veta att så kraftigt beskära tilldelningen, att skadan av de enskildes skogsförödelse blevo desto

mindre. — Det är på denna episod, som man fotat det lika envist fasthållna som grundlösa påståendet att skogstilldelningen i lappmarken tilltagits så rundligt för att trösta bönderna för utsyningstvånget. Sanna förhållandet är, att lappmarkstilldelningen icke varit större än i angränsande trakter av nedre landet.

Att utsyningstvånget av år 1873 för lappmarkerna innebar en akt av skogsvårdslagstiftningen torde väl numera vara lönlöst att bestrida, allra minst inför de kraftiga vittnesbörden därom, som tidens aktstycken bära. Man har om icke med bättre så dock med talrikare skäl velat hävda, att åtminstone 1866 års utsyningstvång icke har skogsvårdslags karaktär. Det kan icke här ifrågakomma att redogöra för och bemöta dessa skäl. Endast det må sägas, att det är skäligen ofruktbart att hävda en sådan principiell skillnad mellan 1866 års och 1873 års lagstiftningsakter. Kungl. Maj:t har för något år sedan frågat kammarkollegium, huru det förhölle sig med 1866 års lagstiftning. Kungl. Maj:t frågade, huruvida lappmarkslagen i vad gällde de utsyningstvång underkastade spridda hemmanen utanför lappmarken kunde anses vara av annan natur än skogsvårdslag, samt huruvida av sådan grund hinder kunde anses möta mot allmänna skogsvårdslagens utsträckande att gälla för nämnda hemman.

Kammarkollegium svarade, att utsyningstvånget vore skogsvårdslag samt att intet hinder mötte mot dess avlösande av allmänna skogsvårdslagen. Och Kungl. Maj:t får anses hava anslutit sig till kammarkollegii uppfattning i den proposition, som Kungl. Maj:t avlät till 1924 års riksdag om utsträckning av allmänna skogsvårdslagen, ehuru väl Kungl. Maj:t icke kom sig för att då föreslå riksdagen att häva utsyningstvånget för nämnda hemman.

Då vi här nedan gå att framställa vissa förslag beträffande utsyningstvånget, så hava vi från början velat fastslå, hursom för hela lappmarkslagens giltighetsområde här föreligger en skogsvårdslagstiftningsfråga. Alla ofruktbara kameralistiska subtiliteter kunna tryggt avföras från diskussionen så gott först som sist.

Skogslagsfrågornas utveckling beträffande riket i övrigt.

Under den tid, lappmarkslagen sålunda varit gällande, har spörsmålet om lagstiftningen rörande rikets övriga skogar erhållit sin slutliga gestaltning. Först tillkommo speciallagar för vissa provinser, där särskilt hänsynslös avverkning bedrevs eller där de skogsbiologiska förhållandena voro mer vanskliga (dimensionslagen för Norr- och Västerbottens läns kustland 1874 och 1882; Gotlandslagen 1869). Därefter infördes 1903 återväxtlagen för rikets övriga delar. Denna vår första allmänna skogslag tog, som känt är, endast sikte på att betrygga föryngringen efter utförda avverkningar. Det blev därför småningom (1918 års provisoriska skogslag) nödvändigt att komplettera densamma med stadganden, som kunde giva skydd åt de som produktionsfaktor viktigaste skogsbestånden, nämligen ungskogarna.

Vid riksdagen 1923 genomfördes sedan den stora skogslagsreformen, varvid vi erhöilo den nu gällande allmänna skogsvårdslagen. De grundläggande principerna för denna äro, att återväxterna skola betryggas efter avverkning samt att huggning i yngre skog endast får bedrivas i form av för beståndets utveckling ändamålsenlig gallring. Vidare stadgar lagen, att avverkning ej får verkställas i den omfattning, att fastighetens tillgång på nödigt husbehovsvirke äventyras. Beträffande skogar, som växa i orter med särskilt ogünstiga betingelser för skogens utveckling, kan Kungl. Maj:t förklara, att de skola anses som »svårföryngrade», och gälla sedan för dem vissa strängare bestämmelser, som i huvudsak gå ut på utsyning genom skogsvårdsstyrelsens personal vid avverkning utöver husbehovet.

Denna nya skogsvårdslag förenar på ett lyckligt sätt de egenskaper, man ansett behöfliga och önskvärda i en sådan författning. Den överlämnar åt jordägaren själv att handhava vården och förvaltningen av sin skog, men den utövar samtidigt en stark kontroll över, att denna förvaltning icke bedrives på sådant sätt, att skogens bestånd och fortsatta produktion äventyras. Lagen kan karakteriseras sålunda: Skogsägarnas självbestämmanderätt under det allmännas starka kontroll över missbruk av denna rätt.

Skogsvårdslagen har även ansetts vara så effektiv till skogens skydd och produktionens befrämjande, att statsmakterna icke tvekat att utsträcka dess tillämpning till sådana områden av vårt land, där speciella strängare skogslagar tidigare ansetts nödvändiga. Sålunda gäller den nya lagen numera även inom Gotland. Från och med 1925 har den jämväl fått efterträda den s. k. dimensionslagen inom Norr- och Västerbottens läns kustland, och hava därvid även skogsvårdsstyrelser inrättats inom nämnda landsdelar. Slutligen torde ock inom en nära framtid stora delar av skyddsskogsområdet i Jämtland komma att utbrytas från skyddsskogslagens tillämpningsområde och läggas under skogsvårdslagens.

Därmed har en väl avpassad, enhetlig skogslagstiftning genomförts för hela landet — utom lappmarken. Skogarna i detta landskap lyda däremot ännu under den skogslag, som enligt vad ovan sagts kom till redan 1866. Man vill då gärna fråga sig, om icke tiden rört sig även inom lappmarken, om icke skogsbruket utvecklats jämväl där, så att skogslagstiftningen även inom detta landskap numera borde kunna anordnas efter rationellare principer än de, som ansågos lämpliga för 60 år sedan.

Förvisso måste dessa frågor besvaras jakande. Pappersmasseindustrin, flottlederna och andra kommunikationsmedel samt därmed även avsättningsförhållandena för skogens produkter ha under senare år genomgått en stark och fortgående utveckling och förbättring även i Lappland. Därmed hava skapats helt andra förutsättningar än tidigare för ett intensivt och rationellt skogsbruk jämväl i dessa nordliga bygder. Samtidigt har då även ett intresse för skogens vård börjat växa fram hos skogsägarna

själva. Men när de yttre, tekniska betingelserna för en god skogsskötsel äro för handen och samtidigt skogsvårdsintresset börjar spira, då är även tiden mogen för genomförandet av en skogslagstiftning, som bygger på dessa båda hörnstenar.

Bristerna i den nuvarande lappmarkslagen.

a) det uthålliga skogsbruket.

När det gäller att överväga, efter vilka riktlinjer lappmarkens skogslagstiftning förmånligast bör utformas, torde vara lämpligt att först undersöka, huru den nuvarande lagen verkat och vad som häremot med fog kunnat erinras.

Den nu gällande lappmarkslagens båda grundläggande principer äro, att uthålligt skogsbruk skall bedrivas samt att all avverkning utöver husbehovet skall utsynas genom skogsstatens personal. Beträffande anskaffandet av återväxt efter avverkning innehåller lagen däremot icke några effektiva bestämmelser. Kungl. Maj:ts nu framlagda nya förslag rubbar icke på uthållighetsprincipen och stämplingstvänget, men kompletterar lagen med återväxtbestämmelser.

Såväl uthållighetsprincipen som stämplingstvänget framvisa verkningar såväl på det rent skogliga som på det ekonomiska området. Mot uthållighetskravet i skogsbruket kan givetvis i princip ingen erinran göras. Det kan endast vara till fördel, att skogarna skötas på sådant sätt, att deras avkastning bevaras eller ytterligare höjes.

En förutsättning för att uthålligt skogsbruk med fördel skall kunna genomföras är emellertid, att skogarnas virkesförråd är av någotsånär normal ålder och sammansättning samt uppvisar en tillfredsställande tillväxt. Är detta förhållande ej för handen, måste det uthålliga skogsbruket temporärt lämnas, för att skogen må kunna överföras till normalt tillstånd och ökad produktion. Att bedriva uthålligt skogsbruk i överåriga och utlevade skogar, som uppvisa minimal tillväxt, är en olämplig konservatism; det är ett konserverande av ruiner och ett tillbakahållande av skogsbrukets framtida avkastningsmöjligheter.

Men nu råder just beträffande skogarna under lappmarkslagen det förhållandet, att de till övervägande största delen utgöras av gamla bestånd, som uppvisa en ytterst ringa tillväxt, och som genom avtorkning, rötter och andra skador årligen avtaga i värde. I dessa skogar har nu uthålligt skogsbruk bedrivits i sextio år med den påföljd, att Lapplands virkesförråd fortfarande till största delen består av de utglesnade resterna av det urskogsförråd, som förefanns redan vid avvittningen på 1870-talet och som redan då var överårigt och hade nedsatt tillväxt.

Det sätt, på vilket det uthålliga skogsbruket sålunda tillämpats i lappmarken och därmed jämställda skogar, har haft konsekvenser både av skogsbiologisk och ekonomisk art. De skogliga följderna kunna enligt vad

ovan sagts tydligt avläsas i form av de lappländska skogarnas avtynande och nedsatta tillväxt samt bristen på produktionskraftiga bestånd. Till de ekonomiska följderna skola vi återkomma längre fram.

Riksdagen har redan tidigare vid ett tillfälle tagit ställning till frågan om det uthålliga skogsbruket och dess tillämpning vid de lappländska skogarna. Det var år 1915, då lappmarkslagen erhöll sin nuvarande utformning. Riksdagen förklarade då uttryckligen, att den med uthålligt skogsbruk avsåg »icke annat än skogens bevarande i framtiden. Och med nämnda uttryck så tolkat läte», enligt riksdagens mening, »väl förena sig en strävan, att med så stor skyndsamhet, som en god skogshushållning medgäve i dessa trakter med hänsyn till möjligheterna för naturlig återväxt, avverka överåriga eller skadade träd och på så sätt omföra ifrågasvarande skogar till ordnade bestånd.»

Detta uttalande ger klart och tydligt vid handen, att riksdagen till fullo insett och behjärtat de nationalekonomiska produktionssynpunkterna och velat medverka till att de lappländska skogarna så snabbt som möjligt överföras till produktivt skick. Vid lagens tillämpande har emellertid statens skogsförvaltning ställt sig på en annan ståndpunkt. Visserligen har under senare år medgivits, att avverkningen å lapplandshemmanen får något höjas utöver skogens starkt nedsatta tillväxt, men från denna förhöjning är steget långt till riksdagens uttalade mening, att den överåriga skogen finge avverkas med så stor skyndsamhet, som vore förenlig med en god skogshushållning. Skillnaden mellan den lagstiftande statsmaktens och den lagtillämpande myndighetens uppfattning klargöres bäst av ett exempel.

Antag att en hemmansägare har huvuddelen av sin skog be vuxen med efter skogsbrand uppkommen växtlig ungskog av tillfredsställande slutenhet. Inblandade i och över denna ungskog stå överståndare av övermogen och skadad skog, vilket överbestånd utgör kanske 60 å 70 procent av hemmanets hela virkesförråd. Om nu hemmansägaren anser sig vara bättre betjänt av att sätta in pengarna på banken, att bygga om sina hus eller förbättra sitt jordbruk eller att helt enkelt betala sina skulder å hemmanet än av att hushålla med sitt utlevade skogskapital, som lämnar ytterst låg ränta och samtidigt sakta men säkert smälter ihop genom torka och rötter, så lider det intet tvivel, att han enligt riksdagens mening skulle vara berättigad fordra, att den övermogna skogen skulle utstämplas på en gång. Men denna rätt ger honom icke skogsstaten, ty den utmäter avverkningen enligt sina formler.

b) stämplingstväng et.

Stämplingstvängets innebörd är, att jordägaren avkopplas från möjlighet att påverka sättet för verkställandet av det viktigaste skogsvårdsarbetet, nämligen utsyningarna. Detta arbete är i stället tvångsvis överlämnat åt statstjänstemän. I detta förhållande ligger grunden till att åt-

skilliga allvarliga anmärkningar främst av ekonomisk, men även av skoglig art kunna riktas mot de lappländska skogarnas förvaltning. Men kan icke rättvisligen begära, att statstjänstemän, som skickats att utföra skogsförrättningar åt enskilda jordägare, vilka äro dem obekanta, och vilkas ekonomiska förhållanden måste vara dem tämligen likgiltiga, skola lägga sig i selen för att få fram det bästa ekonomiska resultatet. Mot utsyningarnas utförande hava jämväl ej sällan ur skoglig och biologisk synpunkt anmärkningar kunnat riktas. Ett ingalunda sällsynt fel har exempelvis varit, att stämplingar, avsedda att vara föryngringshuggningar, gjorts så svaga, att föryngringstrakterna efter avverkningen alltfört varit belamrade med oväxtlig skog, som omöjliggjort varje tanke på återväxt. När det vidare gällt den ekonomiska omtanke, som måste inläggas i skogsbruket för att detta skall kunna bliva lönande, då har det stundom varit mindre välbeställt. Stämplingarna hava ofta nog icke på sätt, som bort kunna ske, avpassats efter för tillfället rådande konjunkturer och marknadslägen; ej heller har alltid nödig omtanke ägnats åt att anordna stämplingstrakterna så, att avverkningar och körningar må kunna bliva så billiga som möjligt. Det är helt enkelt otänkbart, att en statstjänsteman, som tillfälligt kommer på en skog, vilken han aldrig tidigare besökt, skall vid ett några timmar eller kanske en eller annan dag långt uppehåll kunna undersöka och på ett lyckligt sätt lösa alla frågor av dylik art. Förrättningsmännens enda uppgift blir att utföra en skogsbiologiskt försvarlig stämpling. Om detta sedan göres på ett sådant sätt, att hela vinsten av avverkningen går förlorad för markägaren, det har förrättningsmannen icke skyldighet eller ens möjlighet att tänka på. Man bör kanske icke så mycket angripa stämplingsförrättarna för detta; de hava ofta nog icke möjlighet att sätta sig in i drivnings- och avsättningsförhållandena å hela den stora mängd hemmansskogar de skola fara över varje sommar. Felet är icke så mycket deras som fastmer det systems, som lägger förvaltningen av de enskildas ekonomi i statens schablonmässigt arbetande händer; men detta är icke någon tröst för jordägarna, när dessa märka, att de oförståndigt lagda stämplingarna orsakat dem minskade inkomster av drivningarna.

Ett annat bevis på svårigheten för en statsmyndighet att nöjaktigt handhava förvaltningen av de enskildas egendom ligger i tiden för stämplingarnas utförande och det ständiga ombytet av förrättningsmän. Utsyningarna å enskildas skogar är ett utpräglat säsongarbete, som ovillkorligen bör vara avslutat på snöfri mark. Även med hänsyn till möjligheten att kunna förmånligt avyttra virket kan det vara av betydelse, att stämplingen är fullbordad i god tid på hösten. Lagen föreskriver därför, att detta arbete skall vara slutfört före 1 oktober. Nu har emellertid erfarenheten visat, att skogsstaten under vissa perioder alls icke mäktat verkställa stämplingsarbetet i laga tid. Den fast anställda personalen på reviren har måst

ägna huvudparten av sin tid och arbetskraft åt kronoparkerna och har därför ej hunnit ägna stor tanke åt utsyningarna på enskildas skogar. För dessa förrättningar har man i stället tillfälligt anställt särskilda tjänstemän. Under vissa perioder har tillgången på dylika varit knapp, och då ha utsyningarna för att medhinnas fått fortsättas långt in på hösten; i många fall långt efter det marken blivit snötäckt. Även om förhållandena härutinnan under de sista åren på grund av rikligare tillgång på arbetskraft blivit bättre, så kvarstår dock den anmärkningen, att det är de yngsta och oerfarnaste tjänstemännen, som skickas att stämpla åt de enskilda skogsägarna, samt att stämpelnsarbetets resultat blir påtagligt lidande härpå. Detta anlåtande av tillfällig, från andra trakter hämtad arbetskraft har jämväl medfört, att skogsägarna mött nya förrättningsmän vid så gott som varje utsyningstillfälle. Att detta täta ombyte av stämpelnsförrättare ej varit till gagn för arbetets kvalitet, kan väl knappast bestridas. Det ligger nämligen i sakens natur, att det kräves ej blott teoretisk utbildning utan även och framför allt stor erfarenhet för att på bästa sätt kunna bedöma dessa skogar.

De ekonomiska följderna för jordägarna av utsyningstvänget och uthållighetsprincipens hittillsvarande tillämpning.

Mot en skogslagstiftning, som framtvingade uthålligt skogsbruk i friska och produktionskraftiga skogar, skulle måhända ej vara så mycket att säga. I sådana skogar förefinnes nämligen en normal tillväxt att skörda, och själva virkesförrådet försämrades ej eller minskades i värde genom det uthålliga skogsbruket. Men när staten framtvingar en ytterligt konservativ hushållning med degenerade och på tillbakagång stadda skogar, som rätteligen borde inom en ej allit för lång tidsperiod överföras till nya, livsdugliga bestånd, då måste man ställa sig betänksam. För jordägarna innebär ett sådant system, att deras värdefullaste kapitaltillgång under statsförvaltning lämnar en ytterligt ringa ränta, medan själva kapitalet samtidigt på grund av diverse skador årligen smälter tillsammans. De ekonomiska förlusterna för jordägarna härav skulle måhända vara lättare att bära, om denna försiktiga form av skogshushållning lett till skogarnas föryngring och uppkomsten av nya produktionskraftiga bestånd. Så har dock i tämligen ringa omfattning varit fallet. Avverkningarna hava i regel mer bedrivits i form av svaga utglesningar av gammelskogen än i form av föryngringshuggningar. Och därför återstår huvudparten av föryngringsarbetet i denna dag ogjort. En skogsägare under lappmarkslagen har tämligen träffande karakteriserat situationen såhunda, »att de av lagen medgivna utsyningarna ungefär räcka till att täcka räntorna på lånen å hemmanen. Skogsavkastningen är visserligen uthållig, men räntorna äro lika uthålliga, enär det avdöende virkesförrådet ej kan få utnyttjas till kapitalskuldens amortering. Finge däremot det im-

produktiva virkesförrådet användas mer rationellt än nu, skulle skulderna helt eller delvis avbetalas och räntebördan sålunda försvinna. Även om skogsavkastningen efter ett sådant starkare utnyttjande av den övermogna skogen skulle temporärt nedgå, så vore vådan härav ringa, enär räntorna då samtidigt voro borta.»

Propositionen kommer att skärpa i stället för att avhjälpa lagens brister.

Då Kungl. Maj:ts förslag till ny lappmarkslag bibehåller såväl uthållighetskravet som stämplingstvånget, delvis i skärpt form, kommer det icke att undanröja eller mildra de olägenheter, som, enligt vad ovan sagts, orsakas av den nuvarande lagen. Jämväl mot åtskilliga av detaljbestämmelserna i Kungl. Maj:ts förslag torde befogade erinringar kunna göras. Särskilt gäller detta den föga smidiga hårdheten i de stadganden, genom vilka proceduren vid återväxts anskaffande bindes vid ett visst schema. Detsamma är förhållandet med den nytillkomna föreskriften om att även lövskogen skall ingå i hushållningsplanerna och alltså jämväl falla under utsyningstvånget.

Emellertid anse vi oss ej behöva ingå på en detaljkritik av förslaget, enär vi på ovan anförda grunder hysa den meningen, att detta i sin helhet bör avslås samt ny utredning därefter företagas.

Önskvärda riktlinjer för lappmarkens skogslagstiftning.

Det gäller då att överväga, efter vilka grunder den lappländska skogslagstiftningens revision bör genomföras.

Vid bedömandet av denna fråga får man ej släppa ur sikte, att inom betydande delar av lappmarken de klimatiska förhållandena äro tämligen ogünstiga för skogens växt och trevnad, samt att det inom dessa trakter kan vara nödvändigt, att staten håller en något starkare kontroll över skogarnas skötsel än i rikets övriga delar. Naturförhållandena äro nu en gång sådana i de övre och inre delarna av Lappland, att skogarna därstädes även i skogslagstiftningshänseende måste intaga en särställning.

Men därmed är ingalunda sagt, att lappmarkens skogar allt fort behöva stå under samma stränga statsförmyndarskap som nu. Intresset för skogen och dess vård har under senare år påtagligt vuxit även bland Lapplands hemmansägare, och dessas ansvarskänsla och förmåga att handhava sina skogar är säkerligen en helt annan nu än för ett eller annat tiotal år sedan. Vid lappmarkslagens omarbetande synes därför böra tagas under övervägande och utredning, om icke statens nuvarande förmyndarskap vid skogarnas förvaltning skulle kunna inskränkas och åtminstone till någon del ersättas med jordägarnas självverksamhet under det allmännas kontroll.

Åtskilliga goda skäl kunna anföras för en sådan förändring. Den nuvarande lappmarkslagen är en tvångslag, och tvångslagar böra icke vara

något självändamål. Deras förefintlighet är försvarlig endast så länge de äro oundgängligen nödvändiga, d. v. s. i detta fallet så länge man med visshet kan säga, att en lindring av lagen i riktning mot större frihet för jordägarna skulle leda till skogarnas ödeläggande. Men är det nu verkligen så säkert, att en jämkning på nämnt sätt av lagen skulle få dylika olyckliga verkningar?

Först och främst hava vi numera 1923 års allmänna skogsvårdslag, som visat sig vara effektiv till det produktiva skogskapitalets skydd. Än vidare har denna lag ett särskilt kapitel om svärföryngrade skogar, vars bestämmelser — utmynnande i utsyningsväng — snabbt och utan långa formaliteter kunna givas gällande kraft för sådana skogar inom lappmarkslagens nuvarande tillämpningsområde, som anses vara i behov av särskilt skydd.

Man har ofta hört det talet, att ett lättande på lappmarkslagens utsyningsväng skulle leda till en alltför hastig exploatering av lappmarkskogarnas överåriga, sparade virkesförråd. Detta, har man sagt, skulle medföra en period av ekonomisk lättnad för jordägarna just nu, varefter sedan skulle följa ökad fattigdom och bristande tillgång på skogsarbete. Från skogstjänstemannahåll har till och med offentligt framförts den meningen, att ett upphävande av lappmarkslagen skulle medföra ett hastigt uttagande av hemmansskogarnas samlade virkeskapital, varefter bönderna hastigt skulle förlösa de inflytande penningarna samt fattigdom och nöd därefter inträda. Det vore därför nödvändigt att bibehålla lappmarkslagens ekonomiska förmynderskap för de norra landsdelarnas allmoge.

Vi vilja för vår del framlägga en bestämd gensaga mot dessa meningstrytningar. Sveriges bönder äro landets sparsammaste befolkningsklass, vars medfödda försiktighet med penningen nästan blivit ett talesätt. Och det finnes ingen som helst grund eller bevis för det påståendet, att lappmarkens bönder härutinnan skulle förhålla sig på annat sätt än rikets övriga allmoge. Tvärt om vilja vi framföra den meningen, att hemmansägarna i lappmarken äro lika ekonomiskt fullmyndiga som landets övriga inbyggare, samt att ett vidgande av deras förvaltningsrätt till sina skogar därför ingalunda komme att leda till några ekonomiskt obetänksamma steg. Väl kan det tänkas inträffa, att åtskilliga av lappmarkens hemmansägare vid fall av lagens mildrande skulle något öka avverkningarna i de oväxtliga och degenererade gammelskogarna, men vi äro förvissade om, att de kapital, som sålunda lösgöras ur skogarna, i de allra flesta fall komma att användas till förbättring av fastigheternas jordbruk eller byggnadsbestånd, amortering av skulder eller dylika för fastighetsägarens ekonomi och produktion gagneliga syften.

Ett annat bevis för att lättnader i lappmarkslagens ekonomiska tvång ingalunda skulle leda till skogarnas utödande finna vi ligga i riksskogstaxeringsnämndens nyss publicerade resultat från Västernorrlands län och Västerbottens läns lappmark. Det skulle föra för långt att här verkställa

en jämförande analys av dessa siffror. Vi vilja därför endast framhålla, att inom Västernorrlands län, där avverkningen varit fri och skogsvården endast reglerad av samma lagar, som gällt för riket i övrigt, virkesförrådet är förvånande högt. Åldersklassfördelningen är visserligen ingalunda normal, men dock anmärkningsvärt jämn med tämligen god tillgång även av gammelskog. Beståndens slutenhet är betydligt bättre i Västernorrland än i lappmarken samt tillväxten 65 procent högre. Givetvis måste dessa siffror ses mot bakgrunden av de båda länens olika geografiska läge. Men ovedersägligt är även, att de tämligen starka huggningar, som under trävaruindustriens genombrottsår utfördes i det »fria» länet, icke lett till några som helst ekonomiska katastrofer därstädes, utan i stället medfört, att Västernorrlands län nu uppvisar stora arealer yngre och medelålders bestånd, vilka visa en sjudande tillväxt och vilka vid de beståndsvårdshuggningar, som nu kunna och böra insättas, lämna stora kvantiteter mas-saved. En sak, som i cellulosaindustriens århundrade är att sätta värde på!

Med vad ovan sagts tro vi oss hava påvisat, att ett vidgande av skogsägarnas fria förvaltningsrätt i lappmarken icke är ägnat att medföra några vådor av skoglig eller ekonomisk art. De, som driva en motsatt mening, underskatta förvisso skogsägarnas, de mindres såväl som de större, klokhet och ekonomiska omdömesförmåga. Huru långt och i vilken riktning den önskvärda uppmjukningen av lappmarkens skogslagstiftning bör bedrivas, är en fråga, som måste göras till föremål för ny utredning. En given sak synes oss emellertid vara, att de skogar under lagen, vilka ligga utom lappmarken, omedelbart överflyttas till allmänna skogsvårdslagens tillämpningsområde och därmed komma under skogsvårdsstyrelsernas kontroll. Det finnes icke några som helst skäl, vare sig av skoglig eller ekonomisk art, att dessa stänkhemman, som ligga insprängda i skogsvårdslagens tillämpningsområde, skola lyda under en helt annan skogslagstiftning. I en särskild motion har detta krav närmare utvecklats. Med ströhemman under lappmarkslagen i Västernorrlands och Jämtlands län samt de båda nordliga länens kustland torde kunna jämföras även de under samma lag lydande hemmansskogarna i Särna och Idre socknar av Kopparbergs län. Visserligen hava nämnda båda socknar på grund av höjdläge och fjällens närhet tämligen ogunstiga skogsbiologiska förhållanden. Emellertid är att märka, att områdena närmast fjällen och uppe å höjdplataerna till övervägande största delen upptagas av kronoparker. Hemmansskogarna ligga i allmänhet nere i dalgångarna i mer skyddade lägen. Skogsträden växa här ingalunda under sämre klimatiska förhållanden än inom de stora arealer av Härjedalen, som lyda under allmänna skogsvårdslagen.

Vad åter vidkommer skogslagstiftningen inom själva lappmarken, bör det ankomma på förnyad utredning att undersöka i vad mån 1923 års skogsvårdslag, eventuellt kompletterad i erforderliga stycken, bör kunna till-

lämpas därstädes. Det synes oss givet, att området närmast fjällen bör avsättas till skyddsskog på enahanda sätt som skett i Jämtlands och Kopparbergs län. Emellertid råder inom lappmarken det förhållandet, att staten äger de största skogsvidderna i fjällgränsen. Då statsskogar näppeligen behöva förklaras för skyddsskog, blir fastställandet av lappmarkens skyddsskogsområdet därigenom förenklat. Nedom skyddsskogsområdet lägger man få förutsätta, att skogsvårdslagens speciella stadganden om svår-föringrade skogar skola bli gällande å avsevärda områden.

Till sist vilja vi anföra, att vid utredandet av en så viktig fråga som denna, vilken nära berör en hel landsändas ekonomiska liv, det måste krävas, att den av lagen speciellt beroende befolkningen får tillfälle att fram-bära sina erfarenheter och önskemål. Så skedde, då fråga var om dimen-sionslagens borttagande, vid undersökningen om skyddsskogsgränsens i Jämtland flyttande m. fl. tillfällen. Då fråga varit om lappmarkslagens revision, har man däremot ej aktat nödigt att alls höra ortsbefolkningen, utan man har blott inhämtat yttranden från vissa myndigheter och korpo-rationer, vilka måhända varit bundna av tidigare ståndpunktslagande i ämnet. Den förnyade utredning, vilken vi föreslå, synes oss sålunda böra omfatta ett inhämtande av åsikterna hos den jordägande befolkningen i de orter, där lappmarkslagen varit gällande.

Sammanfattning.

I enlighet med vad ovan anförts få vi uttala den meningen, att lappmar-kens skogslagsfråga bör lösas efter de linjerna, att 1923 års skogsvårdslag, eventuellt med erforderliga modifikationer, införes för avsevärda delar av lappmarken och de därmed jämställda dalaskogarna, ävensom att vid den förnyade utredning, som härvid kan krävas, ortsbefolkningens synpunkter och önskemål inhämtas.

Vi tillåta oss slutligen hemställa,

att riksdagen ville dels avslå Kungl. Maj:ts propo-sition om ny lappmarkslag, samt dels hos Kungl. Maj:t begära ny utredning om en lösning av denna lagfråga efter de linjer, som av oss föreslagits.

Stockholm den 26 januari 1927.

Ludwig Brännström.

Ewald Lindmark.

I motionens syfte instämma:

Gust. Pettersson.

O. A. Ernfors.

Jones Erik Andersson.

O. W. Lövgren

i Nyborg.